

Honza Zikuška - Vzdělávání nejen pro knihovníky

Autor: Mgr. Edita Vališová

Číslo: roč. 4, č. 2/2018

Rubrika: Impulsy u kávy

Klíčová slova:

knihovny, projekty, vzdělávání, gramotnost, rozhovory, ICT, on-line nástroje, informační vzdělávání

U kávy se specialistou na informační vzdělávání

Honza Zikuška

Vystudoval obor [Informační studia a knihovnictví](#) na Filozofické fakultě v Brně (KISK). Pět let pracoval na Vysokém učení technickém v Brně, kde se věnoval především rozvoji kurzů informačního vzdělávání pro studenty. Od roku 2009 se na KISKu věnoval realizaci projektů [NAKLIV](#) (Národní klastr informačního vzdělávání) a [CEINVE](#) (Centrum informačního vzdělávání), kde mimo jiné vymyslel a realizoval pět ročníků [Národního semináře informačního vzdělávání](#) nebo portál kurzy.knihovna.cz. Nyní se naplno věnuje rozvoji a školení v rámci vzdělávací agentury pro knihovníky - [Litteo.cz](#).

U kávy s Honzou Zikuškou

Ahoj Honzo. Nejprve bych se Tě chtěla zeptat, co pro Tebe znamená pojem „informační gramotnost“, resp. zdali ve svém okolí v této oblasti stále narážíš na potřebu osvěty a v čem vidíš hlavní projevy neznalosti?

Ahoj Edito. Pojem informační gramotnost je pro mě především široké spektrum znalostí, dovedností práce s informacemi obecně, ale i postojů, které - ať už chceme, nebo ne - v dnešní době potřebujeme. Osvěta i vzdělávání jsou i vzhledem k rychlému rozvoji digitálních technologií a narůstajícímu informačnímu přetížení stále více potřebné ve všech ohledech. Pokud bych měl uvést jeden spíše obecný příklad neznalosti, tak mám pocit, že třeba v oblasti mediální gramotnosti, ověřování informací a zpráv se v naší společnosti tato neznalost projevuje čím dál tím více.

Jaká oblast/kompetence Tě nejvíce baví, rád se v ní stále vzděláváš a proč?

Mě osobně vždycky moc lákaly technologie a všechno, co s nimi souvisí, proto bych asi řekl, že mojí největší zálibou je prohlubování si dovedností v oblasti digitální gramotnosti. Ty možnosti, ať už v

kladném nebo i záporném úhlu pohledu, jsou prostě fascinující. Z osobního hlediska pocituji větší rezervy a tím pádem i potřebu sledovat dění v oblasti, řekněme, „moderního hardware“, jako jsou nositelné technologie, internet věcí, nástroje pro virtuální realitu nebo třeba 3D tisk. Mimochodem můj syn (má teď 7 let) si napsal na seznam pro Ježíška 3D pero a 3D tiskárnu :-).

Zúžíme-li téma na zaměstnance knihoven, což je cílová skupina aktivit Littea, nemyslíš si, že dnešní doba je s digitálními technologiemi již natolik srostlá, že jejich „základní výuka“ je mezi knihovníky zbytečná? De facto denně přicházíme do styku s kancelářskými programy, internetem, elektronickou poštou aj.

No, to máš úplnou pravdu, doba a především naše aktivity jsou s technologiemi hodně srostlé. Otázkou zůstává, do jaké míry jsme s technologiemi srostlí my. Po stránce používání e-mailu, googlení nebo psaní ve Wordu možná dostatečně, ale těch možností je daleko víc. Na toto jsme mysleli i při návrhu těch kurzů, které aktuálně nabízíme v primární nabídce. Samozřejmě nabízíme jeden seminář pro věčné začátečníky v podobě opakování kancelářských programů. Ty ostatní ale obsahují témata, u kterých jsem přesvědčený, že jsou aktuální a také málo zdůrazněné - vzdělávání pomocí internetu, využití internetu ve volném čase, velké téma jsou různorodé on-line nástroje nebo sdílení čehokoliv v digitálním prostředí. A i u těch tradičních témat lze hledat nové cesty. Jako příklad rád používám Google - všichni ho používáme, ale víš, že aktuálně tenhle „knihovnický konkurent“ nabízí víc než 70 různých služeb? Myslím, že i tady se dá pořád co učit a o užitečnosti takového rozhledu určitě nemusíme diskutovat.

Co Tebe i Tvou kolegyni k vytvoření vzdělávací agentury nejvíce motivovalo?

Nápad realizovat školení přišel už v roce 2015, kdy končily projekty na KISKu. Byli jsme v rámci projektů České republiky de facto jediným projektem, který se systematicky věnoval vzdělávání knihovníků v oblasti informační gramotnosti. Uspořádali jsme za šest let desítky seminářů a workshopů a také jsme spolu s kolegyní Ivou Zadražilovou byli „rodiči“ **Národní konference informačního vzdělávání**. Ta proběhla v pěti ročnících v Koutech u Ledče nad Sázavou a do dneška se setkáváme s pozitivními reakcemi na tuto akci. Knihovny a knihovníci ze všech druhů knihoven nám přirostli k srdci a jsem moc rád, že spoustu z nich můžeme dodnes nazývat přáteli. A máme pocit, že pořád ještě máme co nabídnout. Mně osobně chvíli trvalo, než jsem si uvědomil, že po osobní i pracovní stránce mi více vyhovuje kontakt s knihovníky, více než se „štangasty“ v rodinné restauraci. Druhou velkou motivací je můj osobní dojem, že školení pro knihovníky, i když má určité svoji úroveň, by šlo dělat o trochu moderněji a lépe.

V čem se vaše nabídka liší od školení, jež v současné době knihovníkům nabízí oborové organizace či krajské a vědecké knihovny v rámci svých vzdělávacích aktivit?

V první řadě se jedná o osobní přístup k realizaci vzdělávací aktivity. Myslím si, že i jednorázovému semináři by mělo předcházet seznámení se s potřebami účastníků, jejich stávajícími znalostmi a dovednostmi. Součástí semináře je také vhodné, aby některé informace dostali ještě před jeho začátkem a mohli se na jeho průběh prakticky připravit. A po skončení semináře nabízíme účastníkům být po určitou dobu nadále v kontaktu s lektorem a mít možnost řešit případné nesrovnalosti či dotazy. Stejně tak u on-line kurzů už podle mého „odzvono“ dlouhým a nudným textovým oporám a kurzy se dají dělat mnohem moderněji a zároveň jednodušeji a efektivněji. Velkou kapitolou je pak obsah kurzů, které samozřejmě musí reflektovat pracovní potřeby, ale chceme rozvíjet účastníky komplexněji i nad tento rámec. Vždy bych byl rád, aby si účastník odnesl

dovednosti, které mu budou užitečné třeba i v osobním životě. Poslední, ale velmi zásadní skutečností je, že já i kolegyně nabízíme svou erudici a mnohaleté zkušenosti a praxi v oblasti informační gramotnosti a vzdělávání knihovníků. Máme oborové knihovnické vzdělání, oba jsme učili předměty s touto tematikou na vysoké škole, kolegyně si dodělává doktorát na FF UK a absolvovali jsme další sebevzdělávací akce, například jsme certifikovanými lektory v oblasti kritického myšlení.

O který typ vámi nabízeného workshopu či školení je největší zájem?

Zatím jsme na začátku, takže asi nejde jednoznačně říct, že jde o konkrétní seminář. Ta poptávka je relativně široká a já se snažím vždy přizpůsobit se v rámci možností dané knihovně a jejím potřebám. Jako příklad lze uvést, že jednu z knihoven zaujala pouze specifická část jednoho semináře, a tak dnes připravujeme školení na téma **e-Governmentu**. V jiné knihovně zase budeme s velkou pravděpodobností kombinovat tradiční **F2F lekce** (řekněme pro věčné začátečníky) s on-line aktivitami (pro ty pokročilejší). Nabídku, kterou vidíš na webu, považuji za odrazový můstek a úplně nejradši jsem, když pro každou knihovnu, která projeví zájem, můžeme připravit jedinečnou vzdělávací aktivitu.

Dokážeš si přestavit užší spolupráci s knihovnami? Např. nejenom účast na kurzech, ale i podněty pro další rozvoj, významnější spolupráci s některými knihovnami aj. Nebo dokonce i rozšíření působnosti nad rámec knihovnické obce?

Začnu od konce tvé otázky. Samozřejmě že nás rozšíření působnosti mimo knihovny napadlo - školy, veřejná správa apod. Ale já osobně bych nejraději zůstal v jádru svého oboru a zaměřil se pouze na knihovny. V případě malého zájmu ze strany knihoven se však taková cesta nabízí a v našem plánu pro příští rok je zkusit akreditovat některé naše kurzy v rámci DVPP.

Co se týče užší spolupráce s knihovnami, tak tady je odpověď naprosto jednoznačné ano. Jsem přesvědčený, že právě užší spolupráce s konkrétní knihovnou bude prospěšná pro obě strany. Jak už jsem se zmínil, rád bych vzdělávání připravoval na základě potřeb konkrétních lidí, což bez té spolupráce prostě nejde. Realizovat vzdělávací aktivitu formou „přijedu na pár hodin a tím to končí“ mi přijde hodně neefektivní. A to já dělám opravdu nerad.

Na závěr rozhovorů U kávy stáčíme otázky ke čtenářství. Charakterizoval by ses jako čtenář? Stíháš kromě odborné literatury číst i jiný žánr?

Osobně čtu moc rád a беру tuto činnost jako jednu z možností relaxace a odpočinku. Bohužel vzhledem k předcházejícímu pracovnímu režimu nebylo na čtení moc času, a tak jsem se ke čtení tak často nedostal. Naposledy jsem četl na dovolené, kde jsem si moc užil [Ekonomii dobra a zla](#) od Tomáše Sedláčka. Vyhraněný knižní žánr úplně nemám, ale pokud se podívám na naši domácí knihovnu, tak z jedné třetiny zahrnuje odbornou literaturu, z druhé třetiny je to klasická beletrie a poslední díl patří těm knihám, které mám aktuálně nejčastěji v rukách - pohádkám pro děti.

Myslíš si, že klasická kniha má stále nejen v procesu vzdělávání své nezastupitelné místo?

Ačkoliv jsem velký zastánce integrace technologií do téměř každé části běžného života, tak se domnívám, že se nic nemůže vyrovnat pocitu, kdy držíte v ruce knihu a víte, že teď máte čas jenom pro sebe. Technologie určitě nahradí v nejbližší době spoustu věcí, ale knihy to určitě nebudou. V tomto jsem velký tradicionalista.

Děkuji za rozhovor

Není zač, já děkuji za Tvůj čas.

Citace

VALIŠOVÁ, Edita. Honza Zikuška - Vzdělávání nejen pro knihovníky. *Impulsy: Inspirace, náměty a trendy dětského čtenářství* [online]. roč. 4, č. 2/2018 [cit. 2018-06-26].

Dostupný z WWW: impulsy.kjm.cz/impulsy-clanek/zikuska.
ISSN 2336-727X.